

70 χρόνια από την επέτειο του ΟΧΙ

Κείμενα για τη στάση του Ιωάννη Μεταξά και για μια αθέατη πλευρά του Επους του '40 με αφορμή το σχετικό Αφιέρωμα της «Κ»

Το αφιέρωμα της «Κ» στην εποποιία του 1940 έγινε αφορμή για έντονες συζητήσεις μεταξύ των αναγνώστων της εφημερίδας, γεγονός που φυσικά, δημιουργεί ιδιαίτερη ικανοποίηση στους εμπνευστές και τους επιμελητές της έκδοσης. Όπως ήταν αναμενόμενο, υπήρξαν και

αντιδράσεις, αφού τα θέματα, στα οποία επικεντρώθηκαν οι συγγραφείς των κειμένων, αγγίζουν ευαίσθητες πτυχές της –όχι και πολύ μακρινής– ιστορίας της χώρας. Στη σημερινή σελίδα της «Ιστορίας», λοιπόν, επιλέγουμε δύο ενδιαφέροντα κείμενα που μας εστάλησαν

και αναφέρονται στο θέμα της 70ής επέτειου του ΟΧΙ. Στο πρώτο, η ιστορικός, αρχαιολόγος και συγγραφέας Ιωάννα Φωκά -Μεταξά, εγγονή του Ιω. Μεταξά, ασκεί κριτική στις θέσεις που διατύπωσε ο ακαδημαϊκός Ι. Κ. Δεσποτόπουλος για τη στάση που τήρησε ο παππούς της

στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο. Στο δεύτερο, ο πρώην αντιπρόεδρος της Βουλής, Γ. Σούρλας, αναφέρεται σε ένα μάλλον άγνωστο στο ευρύ κοινό ζήτημα, στους προσωρινούς ή ομαδικούς τάφους των Ελλήνων στρατιωτών που έπεσαν μαχόμενοι σε αλβανικό έδαφος.

Ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος και ο Ιωάννης Μεταξάς

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΦΩΚΑ - ΜΕΤΑΞΑ**

Το άρθρο του ακαδημαϊκού και φιλοσόφου κ. Κ. Ι. Δεσποτόπουλου, στην «Καθημερινή», την 28η Οκτωβρίου 2010, με τίτλο «Ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος και ο Ιωάννης Μεταξάς», δημιούργησε εύλογες απορίες στο κοινό, ως προς τη στάση που τήρησε τελικά ο Ιωάννης Μεταξάς στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο. Η αποστολή του Γεωργίου Πεσμαζόγλου, «για να πετύχει σύναψη ανακωχής με κεκλιμένα τη δόξα του ελληνικού στρατού και τα κατεχόμενα εδάφη της Βορείου Ηπείρου», όπως αναφέρει ο κ. Δεσποτόπουλος, βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με την πραγματικότητα και τις σημειώσεις του Ιωάννη Μεταξά στο Ημερολόγιό του, όπως και με τα απομνημονεύματα του Γεωργίου Πεσμαζόγλου.

Το ημερολόγιο

«Ιωάννη Μεταξά, Το Προσωπικό του Ημερολόγιου»
τομ. 4ος σελ. 545 - 555. Ικαρος 1960 - Γνωστής 2010.

20 Δεκεμβρίου, Παρασκευή 54η ημέρα. (Πολέμου 1940)

Ευτυχώς η επίσκεψή του Γερμανού (Πρεσβευτή) δεν είχε κακά αποτελέσματα. Στην αρχή –χθες– νόμισα ότι θα επήρχετο ρήξιν. Και ότι οι Γερμανοί θα μας επέζαν με απειλές. Ευτυχώς τίποτε από αυτά. Ημουν έτοιμος για όλα...

30 Δεκεμβρίου, Δευτέρα 64η ημέρα

... «Τηλεγράφημα τελευταίου Ραγκαβή (ο Έλληνας Πρεσβευτής στο Βερολίνο). Μας συμβουλεύει προσηπόμεν εις Χίτλερ και ζητώμεν ειρήνην προς Ιταλίαν, δηλαδή να ατιμασθώμεν. Αλλως, λέγει, θα μας επιτεθῆ ἡ Γερμανία. Είναι μωρός και κακοήθης».

4 Ιανουαρίου, Σάββατον 69η ημέρα

Τηλεγράφημα Λέγγερν Βερολίνου. (Συνταγματάρχης, Στρατιωτικός Ακόλουθος Πρεσβείας Βερολίνου) Συγκεντρώσει γερμανικού στρατού περιφέρειαν Αραβ - Σζεγκεδίν - Τούρνο Σεβρίνου. Αρχισε 12 μεραρχίες. Κατά Γιουγκοσλαβίας; Διά να αφήσει διάβαση προς Θεσσαλονίκην; Ωστε εναντίον μας; Τι άλλο δύναται να είναι; Και τότε εξηγούνται προειδοποιήσεις Γερμανών διά Ραγκαβή, τελευταία χθεσινά διά Ανγκερερ προς Διάδοχον – και διά πατρός της προς Φρειδερίκην, να υποταχθώμεν εις Χίτλερ! – Καλλίτερα να πεθάνωμεν.

Η μαρτυρία

«Γ. Πεσμαζόγλου, Το Χρονικόν της ζωής μου (1889 - 1979)»,
Αθήνα 1999, σελ. 210 - 221.

Την πλήρη περιγραφή της αποστολής την οποία του είχε εμπιστευθεί ο Ιωάννης Μεταξάς, βρι-

σκουμε στα απομνημονεύματα του Γ. Πεσμαζόγλου.

«Την πρωίαν της 28ης Δεκεμβρίου 1940 με εξήτησεν εσπευσμένως ο Πρωθυπουργός. Συνντήθημεν εις το ξενοδοχείον "Μεγάλη Βρεταννία" όπου είχαν μεταφερθεί τα γραφεία της Κυβερνήσεως. Μου είπεν ότι είχαν αποφασίσει να μου αναθέσει αποστολήν η οποία θα συνίστατο εις το να του φέρω ωρισμένας πληροφορίες διά τους σκοπούς της Γιουγκοσλαβίας, επειδή συνεδεόμην στενωώς με τον Αντιβασιλέα της, Πρίγκιπα Παύλον. Ηθέλεν επίσης να καθυποχάσθη τους Γερμανούς επί των προθέσεών μας.

Αφού μου εξήγησε την πολιτικήν την οποίαν ήταν αποφασισμένος να τηρήσῃ ἐναντί της Αγγλίας και της Γερμανίας, μου έδωσε τας οδηγίας τας οποίας παραθέτω εδώ εκ σημειώματος το οποίον συνέταξε αμέσως μετά την συνομιλίαν μας.

Ομιλία του Ιωάννη Μεταξά, 1937.

Αποσπάσματα από το Ημερολόγιο του Ιωάννη Μεταξά και από τα απομνημονεύματα του Γεωργίου Πεσμαζόγλου.

«Τα συμφέροντά μας, κατόπιν μάλιστα της συμμαχίας Αγγλίας - Γαλλίας - Τουρκίας μας επέβαλλον να ταχθώμεν με το μέρος της Αγγλίας, με την οποίαν θα ετάσσοτο οριστικώς και η Αμερική. Τούτο, δε, όχι μόνο λόγω της γεωγραφικής μας θέσεως, αλλά και διότι ήτο βέβαιον ότι το πέρας του πολέμου θα απέβαινε υπέρ της Αγγλίας»...

«... Διά τούτο ο Μεταξάς δεν ήθελε να δεχθεί την μεσολάβηση των Γερμανών προτού φτάσουν αι δυνάμεις μας εις την θάλασον, υπόθεν θα ηδυνάμεθα να κατοπινησώμεν εγκαίρως τας κινήσεις των Ιταλών...»... Κατά συνέπεια η Ελλάς όφειλε να προασιπίη την ανεξαρτησίαν της και την τιμήν της, αποκρούουσα οιαδήποτε εισβολήν ή εμφανή παραβίασιν της ουδετερότητός της, εν ουδεμία όμως περιπτώσει έπρεπε να προκαλέσῃ την Γερμανίαν... Αναχωρήσας εκ Βελιγραδίου μετ' ολίγας ημέρας μετέβην εις Βέρνην. Κατά τας ομιλίαις τας οποίας είκον εν τη ελβετική πρωτεύουση, εοχημάτιστα την γνώμην

ότι, εις το εξωτερικόν γενική ήτο η εντύπωσις ότι τελικώς θα κατίσχυε εις τον πόλεμον η Μεγάλη Βρεταννία... Ακόμη ότι ταχέως θα ευρισκόμεθα προ γερμανορωσικής ρήξεως... Όσον αφεώρα εις τα Βαλκάνια, οι Γερμανοί θα επεθίμουν να εξασφαλίσουν την ουδετερότητά των... Διά την Ελλάδα, εάν καθίστατο δυνατή η διατήρησις της ειρήνης εις τα Βαλκάνια, θα ήσαν διατεθειμένοι να εξακολουθήσουν θεωρούντες την ελληνοϊταλικήν σύρραξιν ως καθαρώς εντοπισμένην μεταξύ των δύο χωρών πολεμικών γεγονότων και θα προσεπάθουν να εύρουν την κατάλληλον ευκαιρίαν μεσολαβήσεως... Δεν κατώρθωσα να εξακριβώσω την στάσιν την οποίαν θα ετήρει η Γερμανία ἐάν η Ελλάς δεν εδέχετο την μεσολάβησιν της, διότι είχαν λάβει ρητάς οδηγίας να αποσύγῃ οιαδήποτε συζήτησιν επί του θέματος. Ουδεμίαν, εν τούτοις αμφιβολία υπήρχεν ότι εν περιπτώσει αποβάσεως αγγλικών στρατευμάτων εις την ηπειρωτικήν Ελλάδα, οι Γερμανοί θα επεζήτουν να εκκαθαρίσουν αμέσως την κατάστασιν εις τα Βαλκάνια. Εκ Βέρνης μετέβην εις Γενεύην, όπου επληροφόρηθην ότι ο Μεταξάς απέθανε».

Εκ των ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι οι πληροφορίες του ακαδημαϊκού κυρίου Δεσποτόπουλου δεν είναι ακριβείς, διαστρέφουν δε το όλο σκεπτικό που ανέλυσε ο Ιωάννης Μεταξάς στην Ανακοίνωσις προς τους Ιδιοκτάτας και Αρχισυντάκτας του αθηναϊκού Τύπου εις το Γενικόν Στρατηγείον, την 30ήν Οκτωβρίου, στο οποίο φανερώνει όλην την διπλωματική και πολιτική σκέψη του, και την στρατηγική, που εφήρμοσε χωρίς διαταγή και παλινδρομήσεις, καθ' όλην τη διάρκειαν του πολέμου.

Πράγματι υπήρξε σώφρων ο Ιω. Μεταξάς, με τις επιλογές του και όχι μόνο τον τελευταίο μήνα της ζωής του. Το συμφέρον της Ελλάδος ήταν πάντα στον βίο του ο γνώμονας των αποφάσεών του, ως επιτελικός, πολιτικός ή κυβερνήτης. Στη περίπτωση του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το συμφέρον της Ελλάδας ήταν άρρηκτα δεμένο με τους Συμμάχους και φυσικά με την εξέλιξη του Ευρωπαϊκού Πολέμου.

Η διορατικότητά του Μεταξά και η στρατηγική του πείρα τον οδήγησαν σε σωστές αποφάσεις. Όπως εμφανίζεται σε ένα φύλλο της «Καθημερινής» την εποχή του πολέμου (17 Νοεμβρίου 1940) πάνω στην φωτογραφίαν του, έλεγε: «θα νικήσωμεν αλλά για την Ελλάδα υπέρ την Νίκην η Δόξα».

Η προσάρτησις των Δωδεκανήσων την 28η Οκτωβρίου 1947, βάσει του Νόμου 518/3 - 9 Ιανουαρίου 1948, είναι το αποτέλεσμα της Νίκης της Δόξας και του αντίδωρου του αίματος των Ελλήνων Ηρώων.

Ανάπαυση στρατιωτών, μετά τη δύσκολη πορεία στο μέτωπο. Η εξάντληση είναι εμφανής στα βλέμματα και τη στάση τους.

Πορεία Ελλήνων στρατιωτών προς το Αλβανικό μέτωπο. Πολλοί από εκείνους που υπέκυψαν στις κακουχίες ή σκοτώθηκαν, κείτονται, ακόμη και σήμερα, σε προσωρινούς ή ομαδικούς τάφους στην Αλβανία.

Ο Ιωάννης Μεταξάς εν μέσω επισήμων και στρατιωτικών.

